

Державна установа «Центр громадського здоров'я Міністерства охорони здоров'я України»
Полтавський державний медичний університет
Державний вищий навчальний заклад «Ужгородський національний університет»

Україна. Здоров'я нації

№ 3 (73), 2023 р.
Науково-практичний журнал
Періодичність виходу – шоквартально
Заснований у січні 2007 р.

ЗАСНОВНИКИ

Державна установа «Центр громадського здоров'я Міністерства охорони здоров'я України»
Полтавський державний медичний університет
Державний вищий навчальний заклад «Ужгородський національний університет»

Головний редактор – Миронюк І.С.
Заступник головного редактора – Слабкий Г.О.
Відповідальний редактор – Брич В.В.
Секретаріат – Белікова І.В. (Полтава), Білак-Лук'янчук В.Й. (Ужгород)
Інформаційний супровід, дизайн та підтримка – Фейса І.І.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Афанасьєв С.М. – доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор, Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту;
Беловічова Марія – доктор філософії з медицини, професор, Університет здоров'я та соціальної роботи Святої Єлизавети у Братиславі (Словаччина);
Васильєв К.К. – доктор медичних наук, професор, Одеський національний медичний університет;
Вежновець Т.А. – доктор медичних наук, професор, Національний медичний університет імені О.О. Богомольця;
Грузєва Т.С. – доктор медичних наук, професор, Національний медичний університет імені О.О. Богомольця;
Дещик О.З. – доктор медичних наук, професор, Івано-Франківський національний медичний університет;
Ковальова О.М. – доктор медичних наук, професор, Полтавський державний медичний університет;
Лазарєва О.Б. – доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор, Національний університет фізичного виховання і спорту України;
Лехан В.М. – доктор медичних наук, професор, Дніпровський державний медичний університет;
Любінець О.В. – доктор медичних наук, професор, Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького;
Медведовська Н.В. – доктор медичних наук, професор, Національна академія медичних наук України;
Одинець Т.Є. – доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор, КЗВО «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради;
Погоріляк Р.Ю. – доктор медичних наук, професор, Ужгородський національний університет;
Сигіт Катажина – доктор габлітований із медичних наук та наук про здоров'я, професор, Каліський університет (Каліш, Польща);
Сміянов В.А. – доктор медичних наук, професор, Сумський державний університет;
Станчак Ярослав – доктор філософії в галузі соціальної роботи, доцент, Університет Коменського у Братиславі (Словаччина);
Ціпора Ельжбета – доктор габлітований із медичних наук та наук про здоров'я, Державна вища професійна школа імені Яна Гродка в Санюку (Польща);
Юсулов Ш.А. – доктор медичних наук, професор, Самаркандський державний медичний університет (Узбекистан).

РЕДАКЦІЙНА РАДА

Алипова О.Є. (Запоріжжя, Україна), Ванцак П. (Братислава, Словаччина), Бабечка Й. (Ружомберок, Словаччина), Гойда Н.Г. (Київ, Україна),
Голованова І.А. (Полтава, Україна), Голубчиков М.В. (Київ, Україна), Дудник С.В. (Київ, Україна), Жарова І.О. (Київ, Україна),
Жилка Н.Я. (Київ, Україна), Качур О.Ю. (Київ, Україна), Лемко І.С. (Ужгород, Україна), Михалюк Є.Л. (Запоріжжя, Україна),
Моїсєнко Р.О. (Київ, Україна), Нагорна А.М. (Київ, Україна), Ніканоров О.К. (Київ, Україна), Овоц А. (Варшава, Польща),
Огнєв В.А. (Харків, Україна), Парій В.Д. (Київ, Україна), Толстанов О.К. (Київ, Україна), Шатило В.Й. (Житомир, Україна).

Свідчення про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації: серія КВ № 21116-10916ПР, видане 24.12.2014 р.

Журнал включений до категорії «Б» Переліку наукових фахових видань України за медичними спеціальностями –
222, 223, 227, 229 (наказ Міністерства освіти і науки України від 02.07.2020 р. № 886).

Видання індексується Index Copernicus, BASE (Bielefeld Academic Search Engine), CrossRef, Google Scholar та «Україніка наукова».

Вебсайт журналу: journals.uzhnu.uz.ua/index.php/health

Рекомендовано до друку Вченою радою ДВНЗ «Ужгородський національний університет» (протокол № 9 від 26 жовтня 2023 р.)

Редакція: пл. Народна, 1, м. Ужгород, Закарпатська обл., Україна, 88000. Електронна пошта: health@uzhnu.uz.ua

Усі статті рецензовані. Відповідальність за достовірність фактів та інших відомостей у публікаціях несуть автори. Цілковите або часткове розмноження в будь-який спосіб матеріалів, опублікованих у цьому виданні, допускається лише з письмового дозволу редакції.

Статті у виданні перевірені на наявність плагіату за допомогою програмного забезпечення
StrikePlagiarism.com від польської компанії Plagiat.pl.

© ДУ «Центр громадського здоров'я МОЗ України», 2023
© Полтавський державний медичний університет, 2023
© ДВНЗ «Ужгородський національний університет», 2023

Підписано до друку 30.10.2023.
Гарнітура Times New Roman. Формат 64×84/8.
Друк офсетний. Папір офсетний.
Ум. друк. арк. 20,69. Зам. № 1123/689. Наклад 300 прим.

Видавництво і друкарня – Видавничий дім «Гельветика»
65101, Україна, м. Одеса, вул. Інглєзі, 6/1
Телефони: +38 (048) 709 38 69,
+38 (095) 934-48-28, +38 (097) 723-06-08
E-mail: mailbox@helvetica.ua
Свідчення суб'єкта видавничої справи ДК № 7623 від 22.06.2022 р.

Друк цього випуску науково-практичного журналу «Україна. Здоров'я нації» став можливим завдяки підтримці американського народу, наданій через Агентство США з міжнародного розвитку (USAID) в межах проєкту «Розбудова стійкої системи громадського здоров'я», який впроваджує організація Пакт. Зміст не обов'язково відображає точку зору USAID або Уряду США.

Видавничий дім
«Гельветика»
2023

State Institution "Public Health Center of the Ministry of Health of Ukraine"
Poltava State Medical University
State Higher Educational Institution "Uzhgorod National University"

Ukraine. Nation's Health

№ 3 (73), 2023
Scientific and practical journal
Frequency – quarterly
Founded in January, 2007.

FOUNDERS

State Institution "Public Health Center of the Ministry of Health of Ukraine"
Poltava State Medical University
State Higher Educational Institution "Uzhgorod National University"

Chief Editor – Myroniuk I.S.
Deputy Chief Editor – Slabkyi G.O.
Executive Editors – Brych V.V.
Secretariat – Bielikova I.V. (Poltava), Bilak-Lukianchuk V.Y. (Uzhhorod)
Information support, design and assistance – Feisa I.I.

EDITORIAL COLLEGIUM

Afanasiev S.M. – DSc in Physical Education and Sports, Professor, Prydniprovsk State Academy of Physical Culture and Sport;
Belovičová Mária – MD, PhD, Professor, St. Elizabeth University of Health and Social Sciences in Bratislava (Slovak Republic);
Vasyliiev K.K. – DSc in Medicine, Professor, Odesa National Medical University;
Vezhnovets T.A. – DSc in Medicine, Professor, Bogomolets National Medical University;
Hruzivna T.S. – DSc in Medicine, Professor, Bogomolets National Medical University;
Detsyk O.Z. – DSc in Medicine, Professor, Ivano-Frankivsk National Medical University;
Kovalova O.M. – DSc in Medicine, Professor, Poltava State Medical University;
Lazarieva O.B. – DSc in Physical Education and Sports, Professor, National University of Ukraine on Physical Education and Sport;
Lekhan V.M. – DSc in Medicine, Professor, Dnipro State Medical University;
Liubinets O.V. – DSc in Medicine, Professor, Danylo Halytsky Lviv National Medical University;
Medvedovska N.V. – DSc in Medicine, Professor, National Academy of Medical Sciences of Ukraine;
Odynets T.Ye. – DSc in Physical Education and Sports, Professor, Municipal Institution of Higher Education "Khortytsia National Educational and Rehabilitational Academy" of Zaporizhzhia Regional Council;
Pohoriliak R.Yu. – DSc in Medicine, Professor, Uzhhorod National University;
Sygit Katarzyna – MD, PhD, Professor, Calisia University in Kalisz (Republic of Poland);
Smilianov V.A. – DSc in Medicine, Professor, Sumy State University;
Stančiak Jaroslav – Doc. PhD, MPH, Comenius University in Bratislava (Slovak Republic);
Cipora Elżbieta – dr hab. in Medicine and Health Sciences, Jan Grodek State University in Sanok (Republic of Poland);
Yusupov Sh.A. – DSc in Medicine, Professor, Samarkand State Medical University (Republic of Uzbekistan).

EDITORIAL COUNCIL

Alypova O.Ye. (Zaporizhzhia, Ukraine), **Vantsak P.** (Bratislava, Slovak Republic), **Babechka Y.** (Ružomberok, Slovak Republic),
Hoida N.H. (Kyiv, Ukraine), **Holovanova I.A.** (Poltava, Ukraine), **Holubchikov M.V.** (Kyiv, Ukraine), **Dudnyk S.V.** (Kyiv, Ukraine), **Zharova I.O.** (Kyiv, Ukraine),
Zhylika N.Ya. (Kyiv, Ukraine), **Kachur O.Yu.** (Kyiv, Ukraine), **Lemko I.S.** (Uzhhorod, Ukraine), **Mykhaliuk Ye.L.** (Zaporizhzhia, Ukraine),
Moiseienko R.O. (Kyiv, Ukraine), **Nahorna A.M.** (Kyiv, Ukraine), **Nikanorov O.K.** (Kyiv, Ukraine), **Ovots A.** (Warsaw, Republic of Poland),
Ohniv V.A. (Kharkiv, Ukraine), **Parii V.D.** (Kyiv, Ukraine), **Tolstanov O.K.** (Kyiv, Ukraine), **Shatlyo V.Y.** (Zhytomyr, Ukraine).

State registration: series KB No. 21116-10916TP, dated 24.12.2014.

The journal is included in category "B" of the List of scientific professional publications of Ukraine by medical specialties – 222, 223, 227, 229 (Decree of the Ministry of Education and Science of Ukraine from 02.07.2020 № 886).
The publication is indexed by Index Copernicus, BASE (Bielefeld Academic Search Engine), CrossRef, Google Scholar and "Ukrainika scientific".

Website: journals.uzhnu.uz.ua/index.php/health

*Recommended for printing by the Academic Council of the SHEE "Uzhhorod National University"
(protocol № 9 of October 26, 2023)*

Editorial office: Narodna square, 1, Uzhhorod, Transcarpathian region, Ukraine, 88000. E-mail: health@uzhnu.uz.ua

All the articles are peer-reviewed. The authors are responsible for the accuracy of the facts and other information in publications. Full or partial reproduction in any way of the material published in this Edition, is possible only with the written permission of the Publisher.

Articles are checked for plagiarism using the software StrikePlagiarism.com developed by the Polish company Plagiat.pl

© SI "Public Health Center of the MH of Ukraine", 2023
© Poltava State Medical University, 2023
© SHEI "Uzhgorod National University", 2023

Authorized for printing as of 30.10.2023.
Times New Roman. Format 64×84/8.
Offset paper. Digital printing.
Printer's sheet 20,69. Order No 1123/689. Circulation 300 copies.

Publishing House "Helvetica"
65101, Ukraine, Odesa, 6/1 Inglezi str.
Telephone: +38 (095) 934 48 28, +38 (097) 723 06 08
E-mail: mailbox@helvetica.ua
Certificate of a publishing entity ДК No 7623 dated 22.06.2022.

"Helvetica"
Publishing House
2023

The current issue of "Ukraine. Nation's Health" is published owing to the support of the American people represented by the United States Agency for International Development (USAID) as part of the Building a Resilient Health System project, implemented by Pact. The contents may not share the views of USAID or the U.S. Government.

ЗМІСТ

<i>Бідучак А.С.</i> Оцінка задоволеності населення ставленням медичного персоналу в конфліктних ситуаціях 7	<i>Медведовська Н.В., Стовбан І.В.</i> Регіональні аспекти захворюваності та поширеності хвороб серед чоловіків в Україні 90
<i>Василинець М.М.</i> Характеристика захворювань кульшового суглоба в дорослого населення Закарпатської області 14	<i>Мельник В.С., Дячук Е.Й., Горзов В.В., Гриненко Є.М., Мельник С.В.</i> Формування стоматологічної культури серед школярів як соціально-педагогічна проблема 95
<i>Вовк О.Я., Хорош М.В., Голованова І.А.</i> Модифіковані фактори, що пов'язані з раком молочної залози 20	<i>Миронюк І.С., Слабкий Г.О., Щербінська О.С., Білак-Лук'ячук В.Й.</i> Наслідки війни з російською федерацією для громадського здоров'я України 100
<i>Гринзовська А.А., Бобир В.В.</i> Формування механізмів перехресної резистентності <i>A. fumigatus</i> за рахунок хімічної подібності азольних антимікотиків та фунгіцидів 27	<i>Nesterenko V.H., Peresyphkina T.V., Shevchenko O.S., Sarkhadova I.I.</i> Palliative and hospice care in the Kharkiv region in the first year of the war 106
<i>Гуцол І.Я., Брич В.В.</i> Законодавче підґрунтя надання соціальних послуг як інструменту збереження громадського здоров'я 34	<i>Огнев В.А., Орел О.В.</i> Деякі показники ускладнень вагітності по Харківській області порівняно з показниками по Україні 113
<i>Данилюк Г.В., Корнага С.І., Лотоцька О.В.</i> Рівень поінформованості населення про туберкульоз за результатами анкетування 43	<i>Огнев В.А., Яременко А.В.</i> Медико-соціальні особливості охоплення щепленнями дитячого населення Черкаської області проти кору, краснухи та епідемічного паротиту 118
<i>Дудаш Г.В., Брич В.В.</i> Фактори, що впливають на формування культури здоров'я підлітків 47	<i>Орлова Н.М., Ковтун Г.І., Паламар І.В.</i> Тягар ішемічної хвороби серця в Україні та можливості його скорочення за рахунок контролю над модифікованими факторами ризику 122
<i>Картавцев Р.Л.</i> Рівень використання національного класифікатора медичних виробів під час закупівлі медичних виробів у закладах охорони здоров'я України: за даними соціологічного дослідження 53	<i>Пішковці А.-М.М., Пішковці В.М.</i> Детермінанти негативного впливу формування стоматологічного здоров'я в дитячого населення гірської географічної зони проживання 129
<i>Керецман А.О.</i> Мотивація праці лікарів як інструмент сучасних інноваційних управлінських рішень 58	<i>Подольський Вол.В., Подольський Вас.В., Медведовська Н.В., Рибінський Ю.М., Сопко Я.О., Стовбан І.В., Пономарьова І.Г.</i> Синергічний вплив зловживання алкоголем і захворювань, що передаються статевим шляхом, на мікробіоту кишечника та піхви в жінок фертильного віку 134
<i>Кий-Кокарева В.Г.</i> Ставлення студентської молоді до свого здоров'я в умовах війни 63	<i>Сабадош М.В., Русин Л.П., Дуткевич-Іванська Ю.В.</i> Застосування сенсорної інтеграційної терапії в лікуванні дітей із церебральним паралічем 140
<i>Ковтун Г.І.</i> Актуальність підготовки менеджерів для закладів охорони здоров'я сфери трансплантації органів 68	<i>Слабкий Г.О., Миронюк І.С., Рябінчук М.В.</i> До питання підготовки магістрів за спеціальністю «Громадське здоров'я» в Україні 144
<i>Лехан В.М., Гриценко Л.О.</i> Обґрунтування моделі інтегрованої системи первинної медико-санітарної допомоги 72	<i>Таранов В.В., Теренда Н.О.</i> Стан та проблеми сучасної онкології (за даними огляду літератури) 154
<i>Любінець Л.А., Шведа Г.П., Качмарська М.О.</i> Ступінь тривожності в середнього медичного персоналу під час воєнного стану в Україні 80	
<i>Любінець О.В., Мілашовська В.О.</i> Стратегічне планування медичної допомоги населенню закладами охорони здоров'я госпітального кластеру 85	

Таранов В.В.¹, Теренда Н.О.²

Стан та проблеми сучасної онкології (за даними огляду літератури)

¹Запорізький державний медико-фармацевтичний
університет, м. Запоріжжя, Україна

²Тернопільський національний медичний університет
імені І.Я. Горбачевського Міністерства охорони
здоров'я України, м. Тернопіль, Україна

Taranov V.V.¹, Terenda N.O.²

The state and challenges of modern oncology (based on literature review)

¹Zaporizhzhia State Medical and Pharmaceutical
University, Zaporizhzhia, Ukraine

²Ivan Horbachevsky Ternopil National Medical
University of the Ministry of Health of Ukraine,
Ternopil, Ukraine

Вступ

Рак (онкозахворювання, злоякісні пухлини, новоутворення) – це збірне поняття, що охоплює широку групу захворювань, які можуть вражати будь-які органи та системи організму людини. Рак є актуальною та широкомасштабною медичною та соціально-економічною проблемою в Україні, яка для свого вирішення потребує об'єднання зусиль державної влади, органів місцевої влади, медичної спільноти, ЗМІ, громадських організацій та громадськості загалом. Запобігання онкологічних захворювань та боротьба з ними є пріоритетом державної політики охорони здоров'я [42]. За останнє десятиліття світ зазнав суттєвих змін у діагностиці та лікуванні онкологічних захворювань [6; 19; 29]. Розвиток молекулярної біології, генетики та імунології дав новий поштовх у розумінні причин і механізмів раку, а також сприяв розробці більш ефективних методів діагностики та лікування. Проте разом з цими досягненнями виникають і нові виклики, які потребують детального вивчення та пошуку ефективних рішень.

Метою дослідження є аналіз наукових публікацій щодо стану епідеміологічної ситуації, організації онкологічної допомоги та основних проблем сучасної онкології.

Матеріали та методи

Для аналізу літератури були використані наукометричні бази даних (Google Scholar, PubMed та Scopus, Web of Science), сайти наукових фахових видань, репозиторії закладів вищої освіти. За результатами пошуку були опрацьовані публікації за останні 10 років. Після огляду анотацій та ознайомлення з повним текстом статей, було відібрано 43 джерела. У статті наведено огляд та аналіз статей щодо досліджуваної проблеми.

Результати досліджень та їх обговорення

За темою проаналізованих публікацій можна зробити висновок, що більшість із них стосувалася

епідеміології онкозахворюваності різних локалізацій, в тому числі й серед дитячого населення [2–4; 9–12; 15; 17; 18; 24–28; 41; 30; 33; 36; 38], профілактики та ранньої діагностики раку [13; 14; 16; 20; 22; 23; 37], а також організації онкологічної допомоги [1; 31; 32; 40; 42].

Злоякісні новоутворення займають друге місце після серцево-судинних захворювань серед основних причин смерті, вони є причиною майже кожної шостої смерті у світі (у 2020 р. від різних онкозахворювань померло майже 10 млн людей). 53,0% усіх випадків захворювань на рак і 70% смертей від онкопатології припадає на країни з низьким і середнім рівнем економічного розвитку, до яких відносять і Україну [42]. Серед онкологічних захворювань найпоширенішими у світі є рак молочної залози та рак легень, частка яких становить 12,5% та 12,2% від загальної кількості випадків [2; 4; 36], та рак передміхурової залози [9; 12]. Найбільш розповсюдженими видами раку в Україні є також рак молочної залози [36; 38; 41], легень, товстої та прямої кишок [24] і передміхурової залози.

За даними публікацій [7; 21; 39], злоякісні новоутворення залишаються одним із найтяжчих захворювань дитячого віку. Щороку рак розвивається приблизно у 400 тис дітей. Незважаючи на відносно невисоку частоту цієї патології, у розвинених країнах ЗН займають 2 місце у структурі смертності дітей, поступаючись тільки травмам і нещасним випадкам. Крім того, особам, яких вилікували від раку в дитячому віці, притаманний цілий спектр віддалених наслідків терапії, у тому числі специфічна органна токсичність, порушення інтелектуального розвитку і репродуктивної функції.

Встановлено, що захворюваність на ЗН дитячого населення зберігає сталу тенденцію до зростання при помірному зниженні рівня смертності. Найвищий рівень захворюваності реєструють у дітей першого року життя, в подальшому спостерігається незначне зниження показника захворюваності у дітей віком 1–14 років, й у віці 15–19 років рівень захворюваності починає зростати. Захворюваність на ЗН дитячого населення формується, зокрема, за рахунок лейкемії,

лімфом, пухлин ЦНС, епітеліальних новоутворень, злоякісних пухлин кісток та саркоми м'яких тканин [39].

Основна проблема протиракової боротьби на сьогодні – це низький рівень ранньої діагностики пухлинних захворювань, що, з одного боку, зумовлює підвищення вартості лікування, а з іншого, – не дозволяє провести радикальне лікування та забезпечити стійке одужання хворого. Так, в Україні частка пацієнтів, які не прожили одного року з моменту встановлення діагнозу, сьогодні становить більше 27% (у Європейському Союзі – 16%). Аналогічна тенденція спостерігається і щодо 5-річної виживаності хворих: в Україні цей показник становить близько 41,4%, у ЄС – 59,3%. Пов'язано це з тим, що на ранніх стадіях онкологічне захворювання виявляється лише у 47,4% пацієнтів, які вперше звернулися до лікаря. На жаль, 20,5% осіб мають вже IV стадію захворювання [43].

Важливим у боротьбі з онкозахворюваннями є проходження населенням профілактичних медичних оглядів. Ситуація за останні роки в Україні свідчить як про низький рівень поінформованості населення щодо мети профілактичних оглядів, так і про низький рівень онкологічної настороги не лише у сімейних лікарів, але й у фахівців спеціалізованої медичної допомоги [37].

Наразі близько 30–50% ракових захворювань піддаються профілактиці за умови виключення факторів ризику та втілення низки науково обґрунтованих стратегій профілактики.

Приблизно третина випадків смерті від раку є наслідком вживання алкоголю, тютюнових виробів, високого індексу маси тіла, низького рівня вживання фруктів та овочів, а також відсутності фізичної активності. У 2018 р. приблизно 13% випадків раку, діагностованих у всьому світі, були асоційовані з канцерогенними інфекціями, такими як *Helicobacter pylori*, вірус папіломи людини (ВПЛ), гепатит В, гепатит С та вірус Епштейна-Барра [5; 35]. Доведено й вплив радіації на виникнення злоякісних новоутворень [15; 33].

За даними ВООЗ [34] та інших міжнародних організацій [13; 14; 16; 20; 30], до заходів з профілактики раку належать такі: відмова від вживання тютюну;

підтримка здорової маси тіла; здоровий раціон харчування, що включає фрукти та овочі; регулярна фізична активність; припинення чи обмеження вживання алкоголю; вакцинація представників певних груп населення проти ВПЛ та гепатиту В; виключення ультрафіолетового опромінення (зокрема, внаслідок впливу сонячних променів або апаратів для штучної засмаги) та/або використання засобів захисту від сонячних променів; забезпечення дотримання нормативних вимог до безпечного та доцільного використання іонізуючого опромінення в медицині (з метою діагностики чи терапії); зниження впливу іонізуючого опромінення у контексті професійної діяльності; зниження впливу таких факторів, як забруднення атмосферного повітря та повітря всередині приміщень.

На сьогодні, крім проблеми раннього діагностування онкозахворювань, існують й інші проблеми, пов'язані з низьким рівнем оснащення діагностичною апаратурою лікувально-профілактичних закладів, високою вартістю і складністю лікування, низькою ефективністю лікування дитячих онкологічних захворювань, низькою якістю надання паліативної медичної допомоги та низьким рівнем якості життя пацієнтів онкологічного профілю [31; 32; 40]. Враховуючи напружену онкологічну ситуацію в Україні, в систему протиракової боротьби повинні бути включені не тільки онкологічні заклади, а й усі лікувально-профілактичні установи, а також заклади науки, освіти та культури [1; 3; 40].

Перспективи подальших досліджень стосуються розробки та формування оптимізованої системи надання онкологічної допомоги населенню України.

Висновки

Проаналізовано 43 наукові публікації вітчизняних та закордонних вчених з 2014 по 2023 роки. За результатами проведеного аналізу можна констатувати, що онкозахворюваність є важливою медико-соціальною проблемою сьогодення, яка вивчається багатьма вченими світу, які можуть забезпечити прогрес та вирішення даної проблеми на сучасному етапі існування проблем у галузі охорони здоров'я.

Література

- Mariotto AB, Enewold L, Zhao J, Zeruto CA, Yabroff KR. Medical Care Costs Associated with Cancer Survivorship in the United States. *Cancer Epidemiol Biomarkers Prev.* 2020; 29(7): 1034-1312.
- Bade BC, Dela Cruz CS. Lung Cancer. *Clinics in Chest Medicine.* 2020; 41(1): 1-24.
- Bashtan VP et al. Epidemiology of malignant tumors of the oral mucous members according to statistical data of the national cancer register (poltava region 2019-21). *Bulletin of problems biology and medicine.* 2022; 1(1): 103.
- Chaitanya Thandra K, Barsouk A, Saginala K, Sukumar Aluru J, Barsouk A. Epidemiology of lung cancer. *Contemporary Oncology/Współczesna Onkologia.* 2021; 25(1): 45-52.
- Chronic disease fact sheet: cancer | CDC. Centers for Disease Control and Prevention. Available from: <https://www.cdc.gov/chronicdisease/resources/publications/factsheets/cancer>.
- Furukawa F. The Nobel Prize in Physiology or Medicine 2018 was awarded to Cancer Therapy by Inhibition of Negative Immune Regulation. *EnPress Publisher. Trends in immunotherapy.* 2018; 2(1).
- Georgakis MK, Karalexi MA, Agius D et al. Incidence and time trends of childhood lymphomas: findings from 14 Southern and Eastern European cancer registries and the Surveillance, Epidemiology and End Results, USA. *Cancer Causes & Control.* 2016; 27(11): 1381–1394.
- Georgakis MK, Karalexi MA, Kalogirou EI et al. Incidence, time trends and survival patterns of childhood pilocytic astrocytomas in Southern–Eastern Europe and SEER, US. *J. Neur. Oncol.* 2017; 131(1): 163-175.

9. Giorgio Gandaglia, Riccardo Leni, Freddie Bray, Neil Fleshner, Stephen J. Freedland, Adam Kibel, Pär Stattin, Hendrick Van Poppel, Carlo La Vecchia. *Epidemiology and Prevention of Prostate Cancer. European Urology Oncology.* 2021; 6: 877-892.
10. Ilic M, Ilic I. *Epidemiology of stomach cancer. World J Gastroenterol.* 2022; Mar 28; 28(12): 1187-1203.
11. Klein AP. *Pancreatic cancer epidemiology: understanding the role of lifestyle and inherited risk factors. Nat Rev Gastroenterol Hepatol.* 2021; 18: 493-502.
12. Mattiuzzi C, Lippi G. *Current Cancer Epidemiology. Journal of Epidemiology and Global Health.* 2019; 9(4): 217.
13. McTiernan A, Friedenreich CM, Katzmarzyk PT, Powell KE, Macko R et al. *Physical activity guidelines advisory committee. Physical Activity in Cancer Prevention and Survival: A Systematic Review. Med Sci Sports Exerc.* 2019; 51(6): 1252-1261.
14. Patel AV, Friedenreich CM, Moore SC, Hayes SC, Silver JK et al. *American College of Sports Medicine Roundtable Report on Physical Activity, Sedentary Behavior, and Cancer Prevention and Control. Med Sci Sports Exerc.* 2019; 51(11): 2391-2402.
15. Prysyazhniuk AY et al. *Cancer incidence in the population of Ukraine in remote period after the Chornobyl accident. Environment & Health.* 2022; 2(103): 16-24.
16. Rock CL, Thomson C, Gansler T et al. *American Cancer Society guideline for diet and physical activity for cancer prevention. CA Cancer J Clin.* 2020; 70: 245-271.
17. Saginala K, Barsouk A, Aluru JS, Rawla P, Padala SA, Barsouk A. *Epidemiology of Bladder Cancer. Medical Sciences.* 2020. Vol. 8(1). P. 15.
18. Shcherbynina MB, Soloviova NE. *Epidemiological Pattern of Esophageal Cancer based on the Database Analysis of National Cancer Registry of Ukraine. Український радіологічний та онкологічний журнал.* 2021; 29: 159-170.
19. Smyth MJ, Teng MW. *Nobel Prize in physiology or medicine. Clin Transl Immunology.* 2018; 7(10): 1041.
20. Soerjomataram I, Bray F. *Planning for tomorrow: global cancer incidence and the role of prevention 2020–2070. Nat Rev Clin Oncol.* 2021; 18: 663–672.
21. Steliarova-Foucher E, Colombet M, Ries LAG, Hesselting P, Moreno F, Shin HY, Stiller CA eds. *International Agency for Research on Cancer. International Incidence of Childhood Cancer, Volume III. Lyon, France.* 2017.
22. Wei W, Zeng H, Zheng R, Zhang S, An L, Chen R et al. *Cancer registration in China and its role in cancer prevention and control. Lancet Oncol.* 2020; 21(7): 342-349.
23. Варивончик ДВ, Еджибія ОМ. Удосконалення профілактики та ранньої діагностики злоякісних новоутворень шкіри у працівників канцерогенно небезпечних виробництв України. *Dynamics of the development of world science. Abstracts of the 13th International scientific and practical conference. Perfect Publishing. Vancouver, Canada.* 2020: 108-113.
24. Вдовиченко ВІ, Кульчицький ВВ. Сучасні погляди на епідеміологію та основні фактори розвитку колоректального раку. *Медичний форум.* 2021; 24: 54–56.
25. Вінтонів ОР, Гродзінський ВІ. Вплив епідеміологічних факторів та показників спеціалізованої допомоги хворим. *Медичний форум.* 2022; 25: 8–13.
26. Євстаф'єва АД, Щербак ОВ, Нестеренко ВГ. Структура захворюваності на злоякісні новоутворення сечових органів за статтю та регіонами України за 2018–2022 роки. *Technologies, innovative and modern theories of scientists: XX International scientific and practical conference, м. Graz, 23–26 трав. 2023 р. 2023: 240–243.*
27. Івашук О, Малишевський І, Мишковський Ю. Динаміка регіональної захворюваності на злоякісні новоутворення органів черевної порожнини з урахуванням окремих чинників. *Буковинський медичний вісник.* 2021; Т.25; 1(97): 37–45.
28. Івашук О, Малишевський І, Мишковський Ю. Порівняльна характеристика регіональної захворюваності на злоякісні новоутворення органів черевної порожнини та іншої локалізації з урахуванням окремих детермінантних чинників. *Буковинський медичний вісник.* 2021; Т.25; 2(98): 55–61.
29. Комісаренко СВ, Романюк СІ. Нова стратегія боротьби з раком, або Як працюють «гальма» системи імунітету (Нобелівська премія з фізіології та медицини 2018 року). *Вісник Національної академії наук України.* 2019; 2: 44–57.
30. Лукач Е, Самбур М. Злоякісні пухлини глотки: етіологічні чинники та епідеміологічні показники в Україні. *Оториноларингологія.* 2019; 4-5(2): 58-66.
31. Максимюк ІВ. Генезис системи надання онкологічної допомоги населенню України. *Державне управління.* 2022; 9-10: 116–121.
32. Місяк С. Організація реабілітаційної і медико-соціальної допомоги хворим онкологічного профілю в Україні. *Погляд на проблему.* 2014; Т.16; 2: 154–159.
33. Присяжнюк АС та ін. Захворюваність на злоякісні новоутворення мешканців малих забруднених радіонуклідами територіальних одиниць чорнобильського регіону у віддаленому післяаварійному періоді. *Проблеми радіаційної медицини та радіобіології.* 2020; 25: 265-284.
34. *Рак. World Health Organization (WHO). Available from: <https://www.who.int/ru/news-room/fact-sheets/detail/cancer> [дата цитування: 16.09.2023].*
35. *Рак: що варто знати і як уберегтися | Центр громадського здоров'я. Центр громадського здоров'я України | МОЗ. Available from: <https://phc.org.ua/news/rak-scho-varto-znati-i-yak-uberegitsya> [дата звернення: 16.09.2023].*
36. Рафальська ЯД, Косяченко КЛ. Сучасний стан епідеміології раку молочної залози в Україні та місті Києві. *Актуальні питання сучасної медицини і фармації – 2023: зб. тез доп. 83 Всеукр. науково-практ. конф. молодих вчен. та студентів з міжнар. участю, м. Запоріжжя, 26 трав. 2023 р. Запоріжжя.* 2023: 93-94.
37. Слабкий Г. О., Шень А. Ю. До питання виявлення візуальних форм злоякісних новоутворень в занедбаних стадіях та під час профілактичних оглядів. *Матеріали 77-ої підсумкової наукової конференції професорсько-викладацького складу факультету здоров'я та фізичного виховання ДВНЗ «Ужгородський національний університет», м. Ужгород, 27–28 лют. 2023 р. Ужгород.* 2023: 49-54.
38. Слабкий Г. О., Шень Ю. М. Епідеміологія злоякісних новоутворень молочних залоз у жінок Чернігівської області. *General regularities and models of science development: Proceedings of the II International Scientific and Practical Conference, м. Zagreb, 10–11 січ. 2023 р. Zagreb.* 2023: 121-126.

39. Федоренко ЗП, Гулак ЛЮ, Горох ЄЛ, Рижов АЮ, Сумкіна ОВ, Куценко Л.Б. Злоякісні новоутворення в дитячій популяції України — досвід застосування міжнародної класифікації ІССС-3. *Клінічна онкологія*. 2017; (28): 4-9.
40. Федоренко ЗП, Гулак ЛЮ, Михайлович ЮЙ та ін. Рак в Україні, 2021-2022. Захворюваність, смертність, показники діяльності онкологічної служби. *Бюлетень Національного канцер-реєстру України № 24*. Available from: http://www.ncru.inf.ua/publications/BULL_24/index.htm [date of access: 16.09.2023].
41. Феськова АО, Стукалкіна ДС, Монакова ОС. Аналіз динаміки показників виявлення злоякісного новоутворення шийки матки, тіла матки та яєчників в Україні за 2018–2020 роки. *Scientific research in the modern world: Proceedings of II International Scientific and Practical Conference*, м. Toronto, 7–9 груд. 2022 р. Toronto. 2022: 159-164.
42. Черкасско ЛВ. Сучасні проблеми щодо реалізації державної політики у сфері профілактики та диспансеризації онкологічних захворювань. *Публічне управління XXI століття: портал можливостей*. Зб. тез XX міжнар. наук. конгр., м. Харків. Харків. 2020: 369-371.
43. Чехун ВФ, Думанський ЮВ, Бучинська ЛГ. Онкологія в Україні: на шляху до якості та досконалості. *Охорона здоров'я*. Погляд фахівця. 2022; 5(78): 16-17.

References

1. Mariotto AB, Enewold L, Zhao J, Zeruto CA, Yabroff KR. Medical Care Costs Associated with Cancer Survivorship in the United States. *Cancer Epidemiol Biomarkers Prev*. 2020;29(7):1034-1312.
2. Bade BC, Dela Cruz CS. Lung Cancer. *Clinics in Chest Medicine*. 2020;41(1):1–24.
3. Bashtan VP et al. Epidemiology of malignant tumors of the oral mucous members according to statistical data of the national cancer register (Poltava region 2019-21). *Bulletin of Problems in Biology and Medicine*. 2022;1(1):103.
4. Thandra K Chaitanya, Barsouk A, Saginala K, Aluru JS, Barsouk A. Epidemiology of lung cancer. *Contemporary Oncology/Współczesna Onkologia*. 2021;25(1):45-52.
5. Chronic disease fact sheet: cancer | CDC. Centers for Disease Control and Prevention. URL: <https://www.cdc.gov/chronicdisease/resources/publications/factsheets/cancer>.
6. Furukawa F. The Nobel Prize in Physiology or Medicine 2018 was awarded to Cancer Therapy by Inhibition of Negative Immune Regulation. *EnPress Publisher. Trends in Immunotherapy*. 2018;2(1).
7. Georgakis MK, Karalexi MA, Agius D, et al. Incidence and time trends of childhood lymphomas: findings from 14 Southern and Eastern European cancer registries and the Surveillance, Epidemiology and End Results, USA. *Cancer Causes & Control*. 2016;27(11):1381–1394.
8. Georgakis MK, Karalexi MA, Kalogirou EI, et al. Incidence, time trends and survival patterns of childhood pilocytic astrocytomas in Southern–Eastern Europe and SEER, US. *J. Neur. Oncol*. 2017;131(1):163–175.
9. Gandaglia G, Leni R, Bray F, Fleshner N, Freedland SJ, Kibel A, Stattin P, Van Poppel H, La Vecchia C. Epidemiology and Prevention of Prostate Cancer. *European Urology Oncology*. 2021;4(6):877-892.
10. Ilic M, Ilic I. Epidemiology of stomach cancer. *World J Gastroenterol*. 2022 Mar 28;28(12):1187-1203.
11. Klein AP. Pancreatic cancer epidemiology: understanding the role of lifestyle and inherited risk factors. *Nat Rev Gastroenterol Hepatol*. 2021; 18:493–502.
12. Mattiuzzi C, Lippi G. Current Cancer Epidemiology. *Journal of Epidemiology and Global Health*. 2019;9(4):217.
13. McTiernan A, Friedenreich CM, Katzmarzyk PT, Powell KE, Macko R, et al. Physical activity guidelines advisory committee. Physical Activity in Cancer Prevention and Survival: A Systematic Review. *Med Sci Sports Exerc*. 2019;51(6):1252-1261.
14. Patel AV, Friedenreich CM, Moore SC, Hayes SC, Silver JK, et al. American College of Sports Medicine Roundtable Report on Physical Activity, Sedentary Behavior, and Cancer Prevention and Control. *Med Sci Sports Exerc*. 2019;51(11):2391-2402.
15. Prisyazhniuk AY et al. Cancer incidence in the population of Ukraine in the remote period after the Chernobyl accident. *Environment & Health*. 2022;2(103):16–24.
16. Rock CL, Thomson C, Gansler T, et al. American Cancer Society guideline for diet and physical activity for cancer prevention. *CA Cancer J Clin*. 2020; 70:245-271.
17. Saginala K, Barsouk A, Aluru JS, Rawla P, Padala SA, Barsouk A. Epidemiology of Bladder Cancer. *Medical Sciences*. 2020;8(1):15.
18. Shcherbynina MB, Soloviova NE. Epidemiological Pattern of Esophageal Cancer based on the Database Analysis of National Cancer Registry of Ukraine. *Ukrainian Radiological and Oncological Journal*. 2021;29(2):159–170.
19. Smyth MJ, Teng MW. Nobel Prize in physiology or medicine. *Clin Transl Immunology*. 2018;7(10):1041.
20. Soerjomataram I, Bray F. Planning for tomorrow: global cancer incidence and the role of prevention 2020–2070. *Nat Rev Clin Oncol*. 2021; 18:663–672.
21. Steliarova-Foucher E, Colombet M, Ries LAG, Hesseling P, Moreno F, Shin HY, Stiller CA, eds. *International Agency for Research on Cancer. International Incidence of Childhood Cancer, Volume III*. Lyon, France. 2017.
22. Wei W, Zeng H, Zheng R, Zhang S, An L, Chen R, et al. Cancer registration in China and its role in cancer prevention and control. *Lancet Oncol*. 2020;21(7):342-349.
23. Varyvonchik DV, Udosiuk OM. Improvement of Prevention and Early Diagnosis of Skin Cancer in Workers of Cancer-Causing and Hazardous Industries in Ukraine. *Dynamics of the Development of World Science: Abstracts of the 13th International Scientific and Practical Conference*. Perfect Publishing. Vancouver, Canada. 2020;108-113.
24. Vdovychenko VI, Kulchytskyi VV. Modern views on the epidemiology and main factors of colorectal cancer development. *Medical Forum*. 2021; 24:54–56.
25. Vintoniv AR, Grodzinsky VI. Influence of epidemiological factors and specialized care indicators on patients. *Medical Forum*. 2022;25(25):8–13.

26. Yevstafieva AD, Shcherbak OV, Nesterenko VG. Structure of the incidence of malignant tumors of the urinary organs by sex and regions of Ukraine for 2018-2022. Technologies, Innovative and Modern Theories of Scientists: XX International Scientific and Practical Conference, Graz, May 23-26, 2023;240-243.
27. Ivashchuk O, Malyshevsky I, Myshkovsky Y. Dynamics of regional morbidity with malignant neoplasms of the abdominal cavity taking into account certain determinant factors. Bukovinian Medical Herald. 2021;25(1):37-45.
28. Ivashchuk O, Malyshevsky I, Myshkovsky Y. Comparative characteristics of regional morbidity with malignant neoplasms of the abdominal cavity organs and other localizations taking into account certain determinant factors. Bukovinian Medical Herald. 2021;25(2):55-61.
29. Komisarenko SV, Romaniuk SI. A new strategy for fighting cancer or how the "brakes" of the immune system work (Nobel Prize in Physiology and Medicine 2018). Bulletin of the National Academy of Sciences of Ukraine. 2019; 2:44-57.
30. Lukach E, Sambur M. Malignant tumors of the pharynx: etiological factors and epidemiological indicators in Ukraine. Otorhinolaryngology. 2019;4-5(2):58-66.
31. Maksymyuk IV. Genesis of the cancer care system for the population of Ukraine. State Management. 2022;9-10:116-121.
32. Misiak SO. The organization of rehabilitation and medical and social care for cancer patients in Ukraine. View of the problem. 2014;16(2):154-159.
33. Prysiazhniuk AE et al. Incidence of malignant tumors in the population of small radioactively contaminated territorial units of the Chernobyl region in the remote post-accident period. Problems of Radiation Medicine and Radiobiology. 2020; 25:265-284.
34. Cancer. World Health Organization (WHO). URL: <https://www.who.int/ru/news-room/fact-sheets/detail/cancer> (accessed on September 16, 2023).
35. Cancer: What to Know and How to Protect Yourself. Center for Public Health of Ukraine. URL: <https://phc.org.ua/news/rak-scho-varto-znati-i-yak-uberegtisya> (accessed on September 16, 2023).
36. Rafalska YA, Kosyachenko KL. Current State of Breast Cancer Epidemiology in Ukraine and Kyiv City. Actual Problems of Modern Medicine and Pharmacy - 2023: Abstracts of the 83rd All-Ukrainian Scientific and Practical Conference of Young Scientists and Students with International Participation, Zaporizhzhia, May 26, 2023;93-94.
37. Slabkyi GO, Shen AY. On the issue of detecting visual forms of malignant tumors in advanced stages and during preventive examinations. Materials of the 77th final scientific conference of the teaching staff of the Faculty of Health and Physical Education of the Uzhhorod National University, Uzhgorod, February 27-28, 2023;49-54.
38. Slabkyi GO, Shen YM. Epidemiology of malignant breast tumors in women in Chernihiv region. General Regularities and Models of Science Development: Proceedings of the II International Scientific and Practical Conference, Zagreb, January 10-11, 2023;121-126.
39. Fedorenko ZP, Gulak LO, Gorokh YE, Ryzhov AY, Sumkina OV, Kutsenko LB. Malignant tumors in the child population of Ukraine - experience of ICCC-3 international classification application. Clinical Oncology. 2017;4(28):4-9.
40. Fedorenko ZP, Gulak LO, Mykhailovych YY, et al. Cancer in Ukraine, 2021-2022. Incidence, Mortality, Indicators of Oncological Service Activities. Bulletin of the National Cancer Registry of Ukraine No. 24. URL: http://www.ncr.uinf.ua/publications/BULL_24/index.htm (accessed on September 16, 2023).
41. Feskova AY, Stukalkina DS, Monakova OS. Analysis of the dynamics of detection rates of cervical, uterine body, and ovarian malignant neoplasms in Ukraine for 2018-2020. Scientific Research in the Modern World: Proceedings of II International Scientific and Practical Conference, Toronto, December 7-9, 2022;159-164.
42. Cherkassko LV. Modern problems of implementing state policy in the field of prevention and dispensary examination of oncological diseases. Public Management of the 21st Century: Portal of Opportunities: Abstracts of the XX International Scientific Congress, Kharkiv. 2020;369-371.
43. Chekhun VF, Dumanskyi YV, Buchynska LG. Oncology in Ukraine: towards quality and excellence. Healthcare. Expert's view. 2022;5(78):16-17.

Метою статті є аналіз наукових публікацій закордонних та вітчизняних вчених за 2014–2023 роки щодо стану епідеміологічної ситуації, організації онкологічної допомоги та основних проблем сучасної онкології.

Матеріали та методи. Для аналізу літератури були використані наукометричні бази даних (Google Scholar, PubMed та Scopus, Web of Science), сайти наукових фахових видань, репозиторії закладів вищої освіти.

Результати. Проаналізовано 43 наукові праці, що були опубліковані з 2014 по 2023 рік, і встановлено, що основними напрямками публікацій були такі: епідеміологія онкозахворюваності різних локалізацій, в тому числі й серед дитячого населення; профілактика та рання діагностика раку; організація онкологічної допомоги.

Висновки. За результатами проведеного аналізу можна констатувати, що онкозахворюваність є важливою медико-соціальною проблемою сьогодення, яка вивчається багатьма вченими світу, які можуть забезпечити прогрес та вирішення даної проблеми на сучасному етапі існування проблем галузі охорони здоров'я.

Ключові слова: злоякісні новоутворення, епідеміологія, захворюваність, смертність, рання діагностика, профілактика, організація медичної допомоги.

Aim is analysis of scientific publications by foreign and domestic researchers from 2014 to 2023 on the epidemiological situation, organization of oncological care, and key issues in contemporary oncology.

Materials and methods. For literature analysis, bibliometric databases (Google Scholar, PubMed, Scopus, Web of Science), websites of scientific professional publications, and repositories of higher education institutions were utilized.

Results. A total of 43 scientific papers published from 2014 to 2023 were analyzed, revealing that the main focus of publications included epidemiology of various types of cancer, including among pediatric populations, cancer prevention, early diagnosis, and the organization of oncological care.

Conclusions. Based on the analysis conducted, it can be concluded that cancer incidence is a significant medical and social problem of today, extensively studied by numerous researchers worldwide who can contribute to progress and resolution of this issue in the modern era of healthcare.

Key words: malignant neoplasms, epidemiology, incidence, mortality, early diagnosis, prevention, healthcare organization.

Конфлікт інтересів: відсутній.

Conflict of interest: absent.

Відомості про авторів

Таранов Володимир Володимирович – кандидат медичних наук, доцент кафедри соціальної медицини, громадського здоров'я, медичного та фармацевтичного права Запорізького державного медико-фармацевтичного університету; просп. Маяковського, 26, м. Запоріжжя, Україна, 69035.

taranov2v@gmail.com, ORCID ID 0000-0003-0053-5550

Теренда Наталія Олександрівна – доктор медичних наук, професор, професор кафедри громадського здоров'я та управління охороною здоров'я Тернопільського національного медичного університету імені І.Я. Горбачевського Міністерства охорони здоров'я України; майдан Волі, 1, м. Тернопіль, Україна, 46001.

lisovska@tdmu.edu.ua, ORCID ID 0000-0001-5655-4326